

27 AUG 2010

Ligestillings- og
diskrimineringsombudet

Justis- og politidepartementet
Att: Kenneth A. Baklund
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref.
10/1299-3-HIH

Deres ref.
201008351- /RDA

Dato:
24.08.2010

**FORSLAG TIL ENDRINGER I UTLENDINGSLOVEN OG
UTLENDINGSFORSKRIFTEN (FJERNING AV UTTRYKKET RASE
FRA FLYKTNINGBESTEMMELSENE, REGULERING AV ADGANGEN
TIL FRIVILLIG ARBEID, TIDLIGERE FORHÅNDSVARSEL I
UTVISNINGSSAKER MV.)**

Ligestillings- og diskrimineringsombudet viser til høringsbrev fra Justisdepartementet av 9. juli 2010 vedrørende forslag til endringer i utlendingsloven og utlendingsforskriften.

1. Endring av rasebegrepet i utlendingsloven

Spørsmålet om bruk av begrepet "rase" ble behandlet i forbindelse med utarbeidelsen av lov om forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, religion mv. (diskrimineringsloven), jf. NOU 2002:12 og Ot.prp. nr. 33 (2004-2005). I Ot.prp. nr. 33 (2004-2005) uttales det følgende om dette i proposisjonens kapittel 10.1.6.1 og kapittel 10.1.8.4:

"Utvalget drøfter også hvorvidt begrepet rase bør brukes i loven, og viser til at RDK benytter dette begrepet. Utvalget tar imidlertid avstand fra å bruke begrepet i utredningen, selv om det benyttes i RDK. Det pekes på at rasebegrepet er svært belastet. Det vises også til at begrepet har svakheter ved at det kun refererer seg til biologisk arvelige kjennetegn, og ikke trekker inn de relevante kulturelle og historiske forhold som faller inn under etnisitetsbegrepet. I tillegg forklarer ikke rasebegrepet verken biologiske eller andre forskjeller mellom befolkningsgrupper. Utvalget ser heller ikke noe behov for å bruke begrepet, fordi forslaget likevel vil ramme diskriminerende handlinger eller ytringer som har sitt utspring i en forståelse om at den «rasen» man selv tilhører er overlegen en eller flere andre grupper av mennesker. Rasistisk diskriminering vil ifølge utvalget ligge i kjerneområdet for etnisk diskriminering og vil rammes av lovforslaget.

- - -

Departementet finner, i likhet med utvalget, at begrepet rase ikke bør brukes som diskrimineringsgrunnlag i loven.

Et viktig tiltak for å bekjempe rasisme, er å bli kvitt forestillingen om at mennesker kan deles inn i ulike raser. Rasebegrepet har i stadig større grad blitt gjenstand for kritikk internasjonalt. I sluttokumentene fra Verdenskonferansen mot rasisme i Sør-Afrika i september 2001 avviser man doktriner om at noen raser er overlegne og teorier om at det finnes ulike menneskeraser. Imidlertid benyttes begrepet rasisme om ideen om at det finnes ulike raser eller etniske grupper som har ulike egenskaper, og at disse ulikhetene legitimerer negativ forskjellsbehandling.

Det følger også av EUs rådsdirektiv 2000/43/EF, jf. fortalen, at direktivet avviser teorier om at det finnes ulike raser, samtidig som rase brukes som diskrimineringsgrunnlag. Det heter blant annet i fortalen at bruken av begrepet rase i direktivet ikke innebærer aksept av slik teorier.

Kritikken av rasebegrepet er imidlertid ikke entydig. I forbindelse med FNs rasediskrimineringskomités behandling av Norges 16. rapport, stilte komiteen seg spørrende til at Holgersenutvalgets lovforslag omfatter diskriminering på grunn av etnisitet, men ikke på grunn av rase.

Når det ikke finnes vitenskapelig belegg for eksistensen av ulike raser, finner departementet at det ikke er naturlig å bruke begrepet rase i oppregningen av diskrimineringsgrunnlag i loven. Det vises også til regjeringens Handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2002–2006), der det tas avstand fra å bruke begrepet.

Departementet mener at et forbud mot diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, avstamning, religion og livssyn klart nok vil ramme det som ellers ville kunne betegnes som diskriminering på grunn av rase. Departementet ser således ikke behov for å ta med begrepet rase i loven.”

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser til at de hensyn som er tillagt avgjørende vekt for at rasebegrepet ikke er benyttet i diskrimineringsloven må vektlegges tilsvarende i andre tilfeller der begrepet er benyttet, eller vurderes benyttet. En naturlig konsekvens av dette er at begrepet ”rase” tas ut av utlendingsloven, og erstattes med ”etnisitet, avstamning og hudfarge”, slik Justisdepartementet foreslår.

Likestillings- og diskrimineringsombudet viser for øvrig til at ombudets erfaring i klagesaker er at det ikke har noen praktisk betydning at ”rase” ikke er spesifikt nevnt som et grunnlag i diskrimineringsloven. I saker der det anføres at rase er vektlagt, vil forholdet fanges opp av grunnlagene etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning eller hudfarge.

2. Adgang for utlendinger uten oppholdstillatelse til frivillig ulønnet arbeid for humanitære organisasjoner mv.

Likestillings- og diskrimineringsombudet støtter Justisdepartementets forslag til ny bestemmelse i utlendingsforskriften som vil gjøre det enklere for utlendinger uten oppholdstillatelse å kunne påta seg visse typer ulønnet arbeid

for humanitære organisasjoner mv. En slik adgang vil kunne bidra til å hindre passivisering og gjøre oppholdet i Norge lettere for personer som venter på å få søknadene sine om asyl og annen oppholdstillatelse avgjort. I tillegg vil bestemmelsen kunne bidra til at asylsøkere og lokalsamfunnet i større grad blir kjent med hverandre, noe som forhåpentligvis vil redusere fremmedfrykt i lokalsamfunnet.

Forutsetningen for forslaget må være at det gjennom lovgivning og tilsyn sørges for at utlendinger uten oppholdstillatelse ikke blir utnyttet som gratis arbeidskraft.

3. Forhåndsvarsel om utvisning før straffesaken er endelig avgjort, og hjemmel for UDI og UNE til å sende vedtak om utvisning til fengselet

Likestillings- og diskrimineringsombudet har ingen merknader til disse forslagene.

Med vennlig hilsen

Sunniva Ørstavik

likestillings- og diskrimineringsombud

Elisabeth Lier Haugseth
avdelingsleder